

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

„Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac”

Profesorii Academiei au studiat experiența Germaniei privind managementul calității

În perioada 5-10 noiembrie 2017, rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, însoțit de Aurel SÎMBOTEANU, pro-rectorul Academiei, doctor, conferențiar universitar, Aurelia Țepordei, directorul Departamentului dezvoltare profesională, Tatiana Tofan, șefa Catedrei economie și management public, doctor, conferențiar universitar, precum și de colaboratori ai Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei, a efectuat o vizită de studiu în Republica Federală Germania. Scopul vizitei l-a constituit studierea bunelor practici europene în domeniul standardelor de management al calității în instruire și a evaluării impactului activităților de instruire.

Menționăm faptul că, potrivit Strategiei de reformă a administrației publice, a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, Academia de Administrare Publică urmează să creeze și să aplice, până la sfârșitul anului 2017, *Sistemul de asigurare a calității proceselor de*

instruire, iar în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 616 din 18.05.2016 - programele de studii, inclusiv de formare continuă, urmează a fi acreditate ca rezultat al evaluării externe a calității.

În scopul realizării acțiunilor menționate, Academia a inițiat un șir de activități, una dintre ele fiind studierea bunelor practici europene în domeniul *Managementului calității în instruire, acreditării programelor de instruire*.

Astfel, cu suportul Agenției de Cooperare

Internațională a Germaniei (GIZ), reprezentanții Academiei au efectuat vizite de studiu la trei instituții de învățământ superior din Germania: **Academy for International Cooperation, GIZ, Bonn** (Academia de Cooperare Internațională, GIZ, din orașul Bonn); **Württ. Verwaltungs-und Wirtschafts-Akademie e.V., Stuttgart** (Academia de Administrare și Economie din orașul Stuttgart); **Bayerische Verwaltungsschule, München** (Școala administrativă bavareză din orașul München).

Prima instituție vizitată a fost Academia de Cooperare Internațională a Germaniei (**AIZ**). Academia respectivă oferă servicii de formare continuă în domeniul cooperării internaționale mai mult de 50 de ani. Anual **AIZ** desfășoară circa 1700 de evenimente de formare la care participă peste 9000 de functionari. Evenimentele se desfășoară atât în cadrul Academiei, cât și în centrele regionale de formare ale acesteia.

A doua instituție vizitată
(Continuare în pag. 4)

ACADEMIA LA 25 DE ANI

Concurs de eseuri: *Omagiu Alma mater*

Cu prilejul aniversării a 25-a de la fondarea Academiei de Administrare Publică se anunță **Concursul de eseuri: Omagiu Alma mater**. La concurs sunt invitați să participe toți doritorii: cadre didactice, doctoranzi, masteranzi, absolvenți ai Academiei. Eseurile vor fi prezentate în perioada: 01 decembrie 2017- 15 ianuarie 2018. Cele mai bune eseuri vor fi publicate în edițiile Academiei: ziarul „Funcționarul public” și revista „Administrarea Publică”, pagina WEB. Câștigătorul concursului va fi menționat cu diplomă și premiu bănesc.

Detalii - pe site-ul Academiei: aap.gov.md

Birouri publice pentru dialog cu cetățenii

Ținând cont de adresările multiple ale locuitorilor Moldovei din raioanele de pe ambele maluri ale Nistrului, președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, a convocat o ședință de lucru cu responsabili din cadrul Aparatului Președintelui pe problema deschiderii unor birouri publice pentru stabilirea unui dialog direct cu locuitorii orașelor și satelor din aceste raioane, inclusiv localitățile din Transnistria.

Activitatea birourilor publice are menirea să elimine barierele birocratice, să sporească eficiența și operativitatea administrației Președintelui în cazurile de acordare a asistenței necesare locuitorilor de pe ambele maluri ale Nistrului.

La prima etapă, se planifică deschiderea acestor birouri în or. Rezina, în s. Coșnița și în s. Varnița. Șeful statului a menționat că nu este exclus ca în continuarea acestei activități, astfel de birouri vor fi deschise în majoritatea raioanelor Republicii Moldova.

x x x

Igor Dodon a participat la ceremonia prilejuită de aniversarea a 25-a de la formarea Orchestrei Prezidențiale a Republicii Moldova.

Pe parcursul celor 25 de ani de activitate, militarii Orchestrei Prezidențiale au asigurat desfășurarea ceremoniilor oficiale de importanță statală precum darea onorurilor militare la depunerea coroanelor la monumentele și mormintele ostașilor căzuți pe câmpul de luptă; acțiuni privind educația militar-patriotică a tineretului; ceremoniile de acreditare a ambasadurilor; ceremonii de înmănare a distincțiilor de stat; marcarea sărbătorilor naționale și evenimentelor de însemnătate deosebită.

Orchestra Prezidențială este o instituție de elită a Armatei Naționale și a Republicii Moldova în cadrul căreia activează artiști emeriti și maeștri în artă care duc faima țării noastre departe de hotarele ei.

Președintele țării a mulțumit membrilor Orchestrei Prezidențiale pentru îndeplinirea cu succes a sarcinilor ce stau în fața lor și pentru devotamentul față de Patrie. Le-a urat succese, curaj și stoicism în activitatea pe care o desfășoară cu dedicație zi de zi.

Deputații Roman Boțan, copreședinte al grupului GOPAC Moldova, președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică, și Anatolie Zagorodnii, vicepreședinte al Comisiei juridice, numiri și imunități, au participat la Forumul parlamentarilor, care s-a desfășurat în cadrul Conferinței statelor-părți la Convenția ONU împotriva corupției.

Tema Forumului din acest an, stabilită de Organizația globală a parlamentarilor împotriva corupției (GOPAC), a fost sporirea eficienței controlului parlamentar și a supravegherii intervențiilor de dezvoltare.

Controlul parlamentar este o componentă-cheie a implementării Convenției ONU împotriva corupției. Odată cu introducerea Obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) măsurabile, parlamentarii trebuie să se asigure că supravegherea implementării ODD-urilor se bazează pe prevederile Convenției și respectă practicile și principiile de bună guvernare.

Forumul și-a propus să sporească capacitatea parlamentarilor de a realiza prevederile Convenției ONU împotriva

Conferința ONU împotriva corupției

corupției la nivel național prin adaptarea standardelor internaționale la nevoile naționale și implicarea mai activă în monitorizarea și revizuirea eforturilor de respectare a Convenției în țările de unde provin.

Forumul parlamentar, aflat la a 7-a ediție, este parte a evenimentelor anuale dedicate implementării Convenției. Conferința anuală a statelor-părți la Convenția ONU împotriva corupției din acest an s-a desfășurat în perioada 6-10 noiembrie, în orașul Viena, Austria.

Amintim că Republica Moldova a ratificat Convenția ONU împotriva corupției în anul 2007, iar Parlamentul moldovean s-a alăturat Organizației globale a parlamentarilor împotriva corupției în iulie 2016. Grupul GOPAC Moldova întrunește 9 actuali și foști parlamentari din toate grupurile politice și este sprijinit de PNUD Moldova.

Programul de stat „Prima Casă”

Cabinetul de miniștri a aprobat proiectul de lege pentru implementarea programului „Prima Casă”, prin care este facilitat accesul familiilor tinere la creditare.

Prevederile principale ale proiectului sunt: participația proprie inițială (avansul) trebuie să fie cel puțin 10% din prețul locuinței, prețul locuinței nu trebuie să depășească 1 milion de lei, termenul de rambursare a creditului este de până la 25

de ani, iar statul va garanta circa 50% din soldul creditului acordat. Programul se adresează cetățenilor cu vârsta de maxim 45 de ani, care nu dețin o locuință în proprietate și care nu au în derulare credite ipotecare. Programul are ca scop acordarea de către stat a unui sprijin persoanelor care doresc să achiziționeze o locuință, dar care nu dispun de fonduri suficiente și nici nu se încadrează în condițiile actuale de obținere a unui credit ipotecar.

„Sper foarte mult să fie un program de succes. Este un program pe care-l așteaptă multe familii tinere”, a notat Premierul Pavel Filip. Totodată, Prim-ministrul a mulțumit tuturor celor implicați în elaborarea proiectelor de legi din cadrul programului și a îndemnat autoritățile responsabile să lucreze în continuare pentru implementarea eficientă a acestuia.

Proiectul de lege stabilește regulile pentru toate părțile implicate în procesul de acordare și obținere a creditelor ipotecare, parțial garantate de stat, prin programul „Prima Casă”. Sunt prevăzute, astfel, criteriile de eligibilitate a beneficiarilor de program, criteriile de eligibilitate a băncilor care pot acorda astfel de credite, mecanismul de garantare, precum și comisioanele și tarifele cu care vor opera băncile comerciale.

De asemenea, printr-un alt proiect de lege s-a decis modificarea unor taxe de stat pentru contractele de ipotecă semnate în cadrul Programului „Prima Casă”. Astfel, este micșorată până la 0,1% taxa de stat pentru autentificarea contractelor de înstrăinare a imobilului și până la 50 de lei taxa pentru autentificarea contractelor de ipotecă semnate în cadrul programului.

La Leova a fost prezentat un ghid pentru primari

Pe 7 noiembrie curent, un grup de profesori ai Academiei de Administrare Publică au prezentat, în cadrul consiliului raional Leova, lucrarea științifică „Instrumente de bună guvernare la nivel local. Ghid practic”, apărută recent de sub tipar. La întâlnire au fost prezenți membri ai consiliului raional, primarii din cele 25 de localități ale raionului.

Ghidul a fost elaborat în cadrul proiectului „Consolidarea instituțională și funcțională a administrației publice locale în Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asociere cu Uniunea Europea-

versitar, Iurie ȚAP, cercetător științific, magistrul, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, Angela POPOVICI, cercetător științific superior, doctor, conferențiar universitar, Ion DULSCHI, cercetător științific

unei guvernări de calitate.

Un alt coautor al ghidului, Tudor Deliu, a estimat: cărturăria trebuie să fie pe prim-plan în autoritățile publice locale. În acest context, lucrarea noastră, care va ajunge la fiecare primărie din raion, conține mostre regulamentare și tehnici de secretariat pentru funcționarii acestora. Tudor Deliu și-a exprimat dorința de a avea noi discuții constructive la Leova, dar și în alte localități ale republicii la capitolul dezvoltarea autorităților publice locale.

Dacă veți găsi lucruri raționale și utile în această carte, consider că ne-am atins scopul, a menționat, la rândul său, Tatiana Savca. Vom depune și în continuare eforturi pentru a conjuga rezultatele cercetărilor științifice cu activitatea și reforma administrației publice din re-

publice locale. „Am urmat de două ori cursuri de dezvoltare profesională la Academie și pot afirma cu toată certitudinea, că datorită instituției dumneavoastră m-am format ca profesionist în domeniul administrației publice locale”, a spus ea.

Valeriu BOCANCEA, primar de Vozneseni, care, de asemenea, a făcut cursuri de dezvoltare profesională la Academie, a apreciat nivelul cunoștințelor transmise de către profesori reprezentanților administrației publice. Dânsul a dat asigurări că vor utiliza aceste cunoștințe în procesul de reforme administrative.

Un omagiu deosebit a adus absolventa Academiei de Administrare Publică Angela CREȚU, primar al comunei Tigheci, afirmând, că datorită cunoștințelor acumulate la Academie a căpătat încredere în forțele proprii, iar ghidul de față îi va călăuzi activitățile de zi cu zi.

Prezent la întâlnire, președintele raionului Leova, Ion GUDUMAC, a salutat apariția ghidului practic pentru autoritățile publice locale și a apreciat colaborarea rod-

nă”, direcția strategică Patrimoniul național și dezvoltarea societății, înscris în Registrul de Stat al proiectelor din sfera științei și inovării prin Hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM din 17 decembrie 2014.

Volumul este semnat de un prestigios colectiv de autori de la Academia de Administrare Publică sub egida Tatiane ȘAPTEFRAȚI, manager al proiectului respectiv, doctor, conferențiar universitar. Ceilalți autori sunt Oleg BALAN, rector al Academiei de Administrare Publică, cercetător științific superior, doctor habilitat, profesor universitar, Tatiana SAVCA, cercetător științific superior, magistrul, lector superior universitar, de Tudor DELIU, cercetător științific superior, magistrul, lector superior uni-

versitar, doctor, conferențiar universitar, Ludmila ANDRIVEVSKI, cercetător științific, magistrul.

La elaborarea ghidului au fost luate în considerare și sugestiile reprezentanților autorităților publice locale din acest raion, expuse în cadrul unei mese rotunde din 12 decembrie 2016 cu genericul „Consolidarea capacităților administrației publice locale în contextul implementării Strategiei de reformă a administrației publice în Republica Moldova 2016 – 2020”, organizate de profesorii Academiei, avea să menționeze Tatiana Șaptefrați. Potrivit coautoarei, cartea este un ghid pur practic, menit să vină în ajutor angajaților din primărie. Ea conține o trusă de tehnici și instrumente de susținere a eforturilor administrației publice locale în asigurarea

publică.

Primarul satului Sîrma, Silvia CAPAȚINA, a adus mulțumiri autorilor lucrării, dar și tuturor profesorilor Academiei de Administrare Publică, pentru susținerea metodică acordată autorităților

nică a consiliului raional, a primăriilor din raion cu profesorii Academiei de Administrare Publică. Orice cuvânt scris în această carte este util pentru noi, a estimat președintele raionului.

Sergiu VLĂDICĂ

(Sfârșit. Înc. în pag. 1)

de către colaboratorii Academiei a fost Academia de Administrare și Economie din orașul Stuttgart. Înființată în anul 1928 ca asociație non-profit, Academia are misiunea de a instrui funcționari din administrația publică centrală și locală, specialiști și conducători în administrație și afaceri. Tematica cursurilor de instruire este bazată pe subiecte din domeniul socioeconomic, juridic, dar și pe studierea limbilor de circulație internațională. Anual, circa 26 de mii de persoane participă la activități de instruire de diferită durată. Academia are 5 centre regionale, care desfășoară activități de formare în baza

Profesorii Academiei au studiat experiența Germaniei privind managementul calității

programelor aprobate de către oficiul central.

Școala Bavareză de Administrație este cea de-a treia instituție de învățământ vizitată. Înființată în anul 1920 de către statul și municipalitățile bavareze, Școala are sarcina de a instrui funcționarii din autoritățile

publice centrale și locale din Bavaria. Domeniile strategice de activitate sunt: educația, formarea, managementul, consultanța. La fel ca și celelalte instituții, Școala Bavareză are centre de formare profesională în peste 25 de locații din Bavaria. Școala deține certificatul de calitate LQW

pentru testarea calității în instruirea continuă.

Schimbul de experiență pe tema managementului calității cu reprezentanții instituțiilor de formare a oferit reprezentanților AAP posibilitatea de a studia bunele practici europene în domeniul instruirii personalului din autoritățile publice, precum și de a identifica recomandări concrete privind elaborarea și implementarea sistemului de asigurare a calității în instruire.

Aurelia ȚEPORDEI,
director Departament
dezvoltare profesională

Mobilitate academică prin programul Erasmus +

În perioada 6-10 noiembrie 2017, **dna Angela ZELEUSCHI, doctor, conferențiar universitar, șef Catedră științe administrative a Academiei de Administrare Publică**, a participat într-un program de mobilitate academică de predare la Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București (SNSPA), România, care la întoarcere și-a expus impresiile despre acest program.

Școala Națională de Studii Politice și Administrative include toate cele trei cicluri de învățământ: licență, masterat, doctorat. Aici sunt pregătiți profesioniști în domeniul elaborării și gestionării politicilor publice în cadrul instituțiilor statului, dezvoltării relațiilor internaționale ale țării, organizării și conducerii afacerilor în cadrul companiilor private, comunicării și relațiilor publice.

În cadrul programului de mobilitate am avut o întâlnire cu dl Iordan Bărbulescu, profesor universitar, doctor, decan al departamentului Relații Internaționale și Integrare Europeană, președintele Senatului SNSPA și coordonator al catedrei Jean Monnet – acest proiect are scopul de

a extinde domeniul de studii europene către studenții care nu au un contact direct cu aspecte legate de integrarea europeană în cadrul programelor lor de studiu, deși ar avea nevoie de cele dintâi în practica meseriei lor. Studenții vor participa la seturi de cursuri și seminarii legate de integrarea europeană, în care vor dobândi cunoștințe legate de Uniunea Europeană și modalitățile pentru aplicarea acestora în munca lor. Acești studenți vor dobândi expertiză și vor beneficia de o valoare adăugată în cazul dezvoltării lor profesionale.

Activitatea privind misiunea de predare a fost realizată conform planului de activitate, fiind integrată în curriculumul *Management public*, specializarea *Administrație publică*, titularul cursului fiind Corina-Georgiana Antonovici, doctor,

lector universitar, director al Departamentului de Management Public.

În cadrul acestui curs am ținut mai multe prelegeri în fața studenților anului II, licență, specialitatea Administrație publică, la tema „Cultura organizațională în sistemul administrației publice” sub mai multe aspecte: cultura organizațională ca fenomen social, funcțiile, elementele, modelele și tipologiile culturii organizaționale, managementul culturii organizaționale, făcând referire și la particularitățile culturii organizaționale în instituțiile publice din Republica Moldova.

Dna Corina-Georgiana Antonovici și-a exprimat disponibilitatea aprofundării relațiilor de colaborare cu Academia de Administrare Publică în vederea dezvoltării de proiecte în

parteneriat, iar eu, la rândul meu, am invitat studenții să participe la conferința anuală de la Academia de Administrare Publică cu genericul *Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice*, de organizarea căreia sunt responsabilă.

Programul Erasmus + susține instituțiile de învățământ superior care doresc să coopereze prin programe intensive, rețele academice și proiecte multilaterale.

Programul de mobilitate de predare Erasmus+ a fost o bună oportunitate pentru dezvoltarea mea profesională, îmbunătățirea competențelor, înțelegerea mai amplă a sistemului de învățământ și a diversității culturale. O colaborare activă privind activitățile științifico-didactice este utilă și în beneficiul ambelor părți participante la proiect.

Vasile Lupașcu: „Pledez pentru spiritul activ al comunității”

Chemarea baștinei l-a întors acasă

Primele trei mandate de primar al satului Tartaul, raionul Cantemir, Vasile Lupașcu le-a exercitat prin anii '90 ai secolului trecut. A fost tocmai evenimentul istoric al țării noastre, adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova, dar și perioada de tranziție cu toate problemele sale complicate. Noua administrație publică era la început de cale, când nu se știa cum să gospodărim, nu ajungeau finanțe. Și lui Vasile Lupașcu i-a fost greu, inclusiv în plan personal, trebuia să-și întrețină cumva familia. Și a fost luat de valul migrației.

„Am muncit câțiva ani peste hotare, își amintește primarul, unde, evident, aveam un salariu mult mai bun ca cel de primar, însă, la insistența sătenilor, am revenit acasă. M-am bucurat de această insistență a consătenilor mei, fiindcă, cu toate greutățile din acei ani, m-au apreciat, în primul rând, pentru grija pe care o aveam

schimbat și posibilitățile sunt mai mari de a face schimbările așteptate de consăteni, cu care conlucrează la soluționarea problemelor satului.

Suntem o familie unită, chiar dacă avem opțiuni politice nișel diferite. Ne unesc crezul și responsabilitatea de a sluji oamenilor, alegătorilor. Iar problemele sătenilor au fost și mai rămân destul de multe: aprovizionarea cu apă și canalizare, renovarea fântânilor publice, întreținerea lor într-o stare bună, reconstrucția căminului cultural, iluminarea stradală ș. a. Întru soluționarea acestor și altor probleme, colaborăm în permanență cu autoritățile raionale, cu Asociația de Colaborare Transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de Jos” (ACTEDJ), la care sunt parte raioanele Cantemir și Cahul, Agenția de Dezvoltare Regională Sud (ADR), cu primăriile din județele Vaslui, Galați, Alba din România, grație cărui fapt am reușit deja să elaborăm și să implementăm câteva proiecte comunitare. Sunt mândru

Vasile LUPAȘCU,
primar de Tartaul

zeului sătesc, a bisericii din sat etc”.

Deschis și optimist din fire, Vasile Lupașcu este tentat să schimbe în bine lucrurile la nivel local, dar și raional. Participă activ la seminarele, training-urile desfășurate de către ACTEDJ, ADR, ONG-uri, pentru a aplica la programe comunitare, prioritar dintre care este proiectul regional de aprovizionare cu apă și canalizare a 5 primării din raion. Câte ceva deja i-a reușit: de curând, a finalizat reparația clădirii grădiniței de copii (blocul A), a căminului cultural, unde activează mai multe colective de artiști amatori, Novateca modernă (în bibliotecă sătească), a demarat implementarea proiectului de îmbunătățire a alimentării cu energie electrică a sectorului privat, proiectul de iluminare stradală (deja sunt procurate, cu suportul financiar al Consiliului raional și cel local, echipamentul și utilajul necesar), a fost finalizată procedura de finanțare a sectorului de drum regional cu acces spre gimnaziu și grădiniță, se implementează proiectul de conservare și promovare a tezaurului muzeistic, valorilor culturale, a portului popular, în cadrul Programului de colaborare transfrontalieră România –

Ucraina – Republica Moldova (este vorba de muzeele din satele Tartaul, Colibași, Cahul și Vânători, județul Galați) etc.

Prin aceste activități primarul Vasile Lupașcu susține pe toate căile domeniul cultural-artistic din teritoriu. A reînviat activitatea clubului sătesc, care lăsa de dorit, a reanimat acțiunile cultural-artistice și sportive. Pentru că și la Tartaul, ca, de altfel, în toate satele Moldovei, afirmă primarul, avem multe talente și e de datoria noastră să le descoperim la timp, susținându-le și promovându-le.

În acest sens, e de remarcat inițiativa de lansare a Festivalul etnofolcloric zonal „Parfum de salcâm”, care întrunește o dată la doi ani colective folclorice din raioanele Cantemir, Leova, Cahul și Comrat.

Mai aproape de valorile europene

Tot ce face pentru sat, primarul Vasile Lupașcu le datorează oamenilor, comunității. „Lucrul cu oamenii mă pre-dispune la o viață împlinită, pledez pentru echitate, mă străduiesc să fac bine celor din jur, să-i ajut „să vâslească” prin valorile vremii ce-o trăim. Doresc să-i văd pe consătenii mei mai veseli, mai optimiști, plini de viață, să le reîntorc zâmbetul și voia bună, pentru ca împreună să ne bucurăm de viața ce-o trăim. Sunt convins că vom reuși, deși întâlnim multe obstacole. De aceea, pledez pentru spiritul activ al comunității, pentru o reformă bine chibzuită administrativ-teritorială, pentru apropierea de valorile europene, aceasta fiind calea ireversibilă pentru viitorul nostru, întru dăinuirea noastră de neam, spune primarul.

pentru dâșii, pentru sat, acordându-mi toată încrederea. De aceea am și hotărât să revin la baștină ca, împreună, să ne facem o viață mai îndestulată”.

Suntem o familie unită

Revenit acasă, a pornit totul de la început. Multe s-au

că în ultimul timp tot mai mulți săteni se implică în realizarea proiectelor de importanță vitală. Mă refer la îmbunătățirea condițiilor educaționale din gimnaziu și grădiniță, aspectul localității, nivelul asistenței medicale și sociale, starea mu-

O istorie a Academiei în file de ziar

Anul 1999

Iunie. Are loc un seminar metodico-didactic, în cadrul căruia a fost apreciată implementarea sistemului de credite transferabile, ca formă nouă de evaluare a cunoștințelor și abilităților audienților și studenților Academiei.

În aceeași lună se desfășoară ample activități, inclusiv seminare în cadrul programului TACIS „Perfecționarea cadrelor și modernizarea funcționării administrației publice din Moldova”.

În anul de studii 1998 – 1999 se produc unele schimbări în structura și esența procesului de studii la AAP. Sunt create două direcții menite să coordoneze întreaga activitate de instruire și perfecționare a funcționarilor publici. Secțiunile Administrare publică, Management și Relații internaționale au fost reorganizate în catedre (nr. 9-10, mai 2003).

Anul 2000

9 februarie. Este lansată lucrarea „Istoria administrației publice din Moldova” (autori – Mihail Platon, Sergiu Roșca, Alexandru Roman și Teodor Popescu).

23 martie. Are loc o serată literară cu genericul „Domnul nemuririi noastre”, consacrată aniversării a 150 de ani de la

nașterea poetului național Mihai Eminescu. Au participat poetul Gheorghe Ciocoi, poetul și criticul literar Tudor Paladi, actorul Vasile Zubcu-Codreanu, protagonist (rolul lui Mihai Eminescu) al filmului artistic „Luceafărul” de Emil Loteanu.

22 mai. Cu prilejul împlinirii a 7 ani de la fondarea Academiei își desfășoară lucrările conferința științifico-practică „Teoria și practica formării funcționarilor publici: realizări, deziderate, viziuni” (nr. 99-100, iunie 2000).

Mai. Academia de Administrare Publică lansează o nouă promoție de specialiști în domeniul administrării publice într-un număr de 241 persoane (nr. 99-100, iunie 2000).

Mai. Premierul Dumitru Braghiș a avut, la Academie, o întâlnire cu corpul didactic, studenții, audienții, purtătorii de cuvânt ai miniștrilor, directorilor generali de departamente și prefecților din țară, aflați la cursuri de perfecționare (nr. 99-100, iunie 2000).

26 septembrie. Oaspete al Academiei este profesorul din Germania, Norbert Neuhaus, doctor în economie (nr. 10, septembrie 2000).

Octombrie. La Academia de Administrare Publică este în plină desfășurare proiectul „Consolidarea Administrației Publice Locale-II” (CAPL-II). Sub egida acestui proiect demarează primul din cele 20 de seminare, preconizate pentru instruirea a 500 de primari noi-aleși.” (nr. 11, octombrie 2000).

Ziarul publică interviuri, articole semnate de miniștri, prefecți de județ, primari.

Era elementar, dar era și greu, și necesar, era inevitabil. Veniră niște timpuri, când fiecare dintre noi trebuia să înțeleagă istoria de mâine. Până în septembrie al lui 1999, digeram cu mare dificultate fenomenul **Funcției Publice**. Eram atât de departe de calitatea și eficiența gestiunii statale că, pur și simplu, nu aveam nici cea mai mică idee cum s-ar face această treabă. Nu puteam să știu ce ar fi însemnat sau ce rol ar putea avea această poveste necunoscută în funcționalitatea sănătoasă a unui stat. În plus, nici nu mi părea un domeniu interesant. Eram în funcția de director (!!!) de școală tehnico-profesională și credeam că plesnesc de înțelepciune și experiență în domeniu de gestiune managerială și în materie de formare și educație, dar, realmente, nu înțelegeam că nu înțeleg că fiecare stat, care se respectă și se vrea civilizat, are nevoie de o instituție cu statut special, așa

Vlad CANȚÎR,
președinte al
Federației Sindicatelor
Angajaților
din Serviciul Public
din Republica Moldova,
membru al
Senatului AAP

Vivat Academia!

cum era deja Academia de Administrare Publică, cu menirea clară de a fortifica cu adevărat acest segment.

Fondatorul și primul rector al Academiei, Mihail Platon, a înțeles pe vremuri cel mai bine acest lucru, iar o echipă de oameni buni a mers alături de ideea sa genială. Mi-a fost atât de rușine de momentul în care am avut tupeul să-i zic domnului Platon, la trecerea dintr-un mileniu în altul, că este corect să se spună **Funcții publice**, la plural, pentru că sunt mai multe, și că nu este acceptat de registrul terminologic al limbii române literare singularul domniei sale. În genere, apariția unui modest dicționar de termeni administrativi al unui amic de-al meu, în acele vremuri de început de latinizare și românizare înălțătoare a unora dintre noi, mi-a părut o treabă primitivă pe fundalul dicționarilor mășcate de care eram fudul și mândru că fac uz și le cunosc un pic mai bine. Ce ar fi însemnat, în acel context, niște pagini amărâte cu câteva noțiuni administrative elementare copiate și, în aparență, arhicunoscute. Nimic relevant! Am greșit. Nu mai erau ele chiar atât de arhicunoscute!

La sfârșitul mileniului doi m-a adus soarta și pe mine să predau, în cadrul Academiei, franceza funcționarilor publici și altor categorii de angajați din această ramură. A fost o minune că domnul Platon m-a acceptat. Le mulțumesc totdeauna unor prieteni pentru recomandările bune. Era greu să treci de exigența și rigorile titanului Mihail Platon pentru a fi acceptat și considerat bun de muncă în Academie.

Situația cu franceza funcționarilor publici era tot atât de disperată și urâtă ca și situația cu administrarea țării. Și dacă Platon a făcut știință, una nouă, din procesul de gestiune statală, eu și câțiva tineri, specialiști în limbi străine, trebuia să predăm franceza, engleza, spaniola, germana unora care abia de spuneau „mamă” în moldovenește. Academia de Administrare Publică era un fel de farfurie zburătoare pentru cine a priceput și/sau nu a priceput actul de fondare a acestei instituții. Platon

(Continuare în pag. 7)

(Sfârșit. Încep. în pag. 6)

a zis că aici nu trebuie să fie note și nici probe de evaluare în forma lor clasică și banală, dar trebuie să fie proces de formare autentică. Era o fază de masivă singularitate sau straniețe, dar primul rector și fondatorul acestei școli a reușit să adune un colectiv de rară calitate și performanță pedagogică, căruia i-a dat suflare andragogică. Era ceva nou, ceva total necunoscut, chiar și pentru lumea nemijlocit implicată, dar toți angajații Academiei erau mândri că lucrau în cadrul acestui „**vlăstar plantat în primăvară**”. Era un adevărat sentiment de demnitate și onoare în tot ce se făcea în aulele acestei instituții prestigioase, creată prin decret prezidențial la sfârșitul secolului al XX-lea.

Era și este notoriu că, în contextul specific responsabilităților de funcție, precum și al multiplelor activități desfășurate, angajații din serviciul public intră în contact direct și relații foarte variate cu reprezentanții cadrului comunitar intern (nivel local) și ai celui extern (nivel internațional). Activitățile din funcția publică sunt numeroase și deosebit de complexe, iar funcționarii publici au un statut special, cu caracteristici și specificități evidențiate. Reputatul savant în domeniul științei administrării publice și fondatorul acesteia, Mihail Platon, spunea că: „Funcționarul public este persoana fizică care, cu respectarea condițiilor cerute de lege, a fost investită prin actul unilateral de voință al unei autorități publice sau prin alegere, într-o funcție publică, pentru a desfășura o activitate continuă de interes general”. Prin urmare, funcționarii publici sunt persoane fizice, cetățeni care dețin, în condițiile legii, funcții publice în cadrul serviciilor publice (la nivel central sau local). Calitățile necesare și valoarea unui funcționar public, în special abilitățile profesionale și de comunicare pe plan intern sau extern, s-au format pe parcursul acestor ani doar în cadrul unei asemenea instituții specializate **cum a fost, este și va fi, în cazul Republicii Moldova, Academia de Administrare Publică, care trebuie (!!!) să rămână un veritabil centru național de formare și perfecționare a cadrelor din administrația publică, iar tacticile și strategiile de formare și perfecționare a personalului administrativ să fie un element fundamental de abordare interminabilă la nivel de stat, întru fortificarea funcției publice din Republica Moldova.**

Competența și capacitatea lingvistică adecvată a funcționarilor de a comunica, mai cu seamă într-o limbă străină de importanță internațională, modest tratate anterior, mai ocupă și astăzi unul din locurile cele mai importante în gama valențelor impuse de fondul valoric internațional contemporan. Programele de formare și perfecționare din cadrul Academiei au fost și sunt în permanență concepute și adaptate condițiilor standardizate internaționale, ele incluzând nu doar cunoștințe și deprinderi profesionale în domeniul administrației publice, dar și în domeniile economic, politic, social și, în mod obligatoriu, sindical. Anume în acest sens cursurile specializate pe domeniile menționate determină natura complexă a procesului

Vivat Academia!

de instruire/formare și perfecționare a funcționarilor publici din țară. Deci e vorba de o pregătire temeinică, fundamentală și specială, inclusiv în domeniul sindical, susținut, în strânsă colaborare, și de Federația SINDASP, care presupune respectarea blocului legal în vigoare, derularea negocierilor și consultărilor în cadrul unui dialog social veritabil, eficient și avantajos. Multiple aspecte ale segmentelor social-economice menționate constituie inerent obiectul esențial și al activităților sindicale-

lor din multiple țări ale lumii. În scopul perfecționării procesului de formare/instruire a cadrelor pentru funcția publică, în concordanță cu imperativele contemporaneității, profesorii/formatorii Academiei au construit politicile de instruire și cadrul metodicodidactic pe fundamentele *andragogiei*, teorie care vizează tehnologia studiului pentru adulți. Practicile instruirii și perfecționării bazate

pe andragogie au scos în evidență un nou mod de abordare educațională, care a plasat instruitul pe primul-plan. Instruirea pentru adulți rămâne încă a fi un domeniu de formare modest explorat, iar astăzi este permanent în vizorul strategiilor și politicilor educaționale ale Academiei de Administrare Publică. Acest interes e motivat de conștientizarea necesității de a învăța toată viața întru dezvoltarea individuală, necesară pentru a răspunde efectiv provocărilor comunitare de ultimă oră. Imperativitatea învățării la o vârstă adultă este determinată de mediul social, cultural și economic, și definește limitele caracteristice sau specifice ale acestui proces. Cu referință la instruirea și perfecționarea funcționarilor publici, trebuie de menționat că situația economică și social-culturală din Republica Moldova la etapa contemporană atestă că primenirile în sfera economică și spirituală pot fi promovate și realizate doar de oameni avizați, de specialiști a căror pregătire profesională corespunde standardelor europene. În această conformitate, un funcționar public trebuie să posede competență în administrare, spirit responsabil, cunoștințe în domeniul informaticii și tehnologiilor informaționale moderne, în domeniul managementului, în cunoașterea limbilor străine de comunicare internațională și, evident, a legalității și a valorilor autentice promovate de sindicalismul veritabil. Prin urmare, condițiile motivaționale de a supune funcționarii publici din Republica Moldova procesului de formare/instruire și perfecționare sunt totalmente necesare sau chiar inevitabile.

În consecință, formele și metodele de formare/instruire și perfecționare, conținuturile strategice și tactice ale actului de culturalizare profesională și sindicală a funcționarilor publici de orice nivel din țara noastră constituie un nou val evolutiv al societății noastre și rămâne a fi un subiect de perspectivă imediată pentru o abordare particulară mult mai largă. Toate acestea trebuie făcute la Academie! Vivat Academia!

CORESPONDENTUL: Care sunt obiectivele principale ale proiectului?

Diana ENACHI: Pentru început voi invoca câteva cifre. Circa 15% din PIB-ul mondial se mișcă anual prin contractele publice încheiate între guverne și sectorul privat, iar potrivit statisticilor internaționale, costurile corupției ar fi de circa 20%-25% din bugetul unei achiziții. Aceste cifre, transpuse la contextul Republicii Moldova, luând în considerare că valoarea achizițiilor în 2016 s-a cifrat la circa 7,5 miliarde lei, ne ajută să estimăm costurile corupției în achizițiile publice din Moldova, care s-ar ridica la 1,5 miliarde lei. Această situație ne-a determinat să inițiem implementarea proiectului respectiv.

Obiectivul general al proiectului constă în consolidarea capacităților societății civile de evaluare și monitorizare a modului în care sunt utilizați banii publici prin intermediul celor mai bune practici existente, cât și prin facilitarea dialogului dintre autoritățile publice și organizațiile societății civile.

Dintre alte obiective voi menționa: consolidarea rolului de supraveghetor al societății civile în buna guvernare economică, asigurând o mai mare transparență a achizițiilor, pentru că resursele publice sunt utilizate în interesul cetățenilor; asistarea autorităților guvernamentale, autorităților de reglementare în achiziții publice și autorităților contractante să respecte principiile de bună guvernare (transparență, eficiență, eficacitate, legalitate, etică și integritate), în scopul de a îmbunătăți sistemul de achiziții publice și, prin urmare, calitatea investițiilor publice: asigurarea unui acces mai larg al publicului la informațiile relevante în sistemul de achiziții publice referitoare la întreg ciclu operațional, de la etapa de planificare până la executarea contractului, precum și orice încălcări ale procedu-

Transparența achizițiilor publice

Monitorizarea achizițiilor publice vizează reducerea corupției și fraudelor din achizițiile publice. Or, contractele de achiziții sunt un domeniu vulnerabil la riscurile de corupție, deoarece un contract public presupune interacțiunea dintre sectorul public și cel privat. În scopul monitorizării achizițiilor publice, la începutul acestui an a fost lansat Proiectul „Îmbunătățiri inovative în sistemul de achiziții publice din Republica Moldova prin incluziune, creativitate și practici de respectare a legislației”, prevăzut pentru o perioadă de 30 de luni. Proiectul este implementat de IDIS „Viitorul” cu suportul financiar al Uniunii Europene. La această temă am realizat un interviu cu Diana ENACHI, coordonator de proiect.

rilor de achiziții publice, ale dispozițiilor contractelor sau a altor nereguli.

COR.: Cum se implică autoritățile publice locale în procesul de implementare a proiectului?

D. E.: Din cele realizate până acum, am observat o atitudine imparțială față de problema abordată. Pe de o parte, unele autorități consideră că prin implicarea în supravegherea achizițiilor, societatea civilă poate aduce o plusvaloare procesului de achiziție, sesizând unele erori sau venind cu soluții la problemele care pot apărea. Pe de altă parte, sunt și autorități care încă consideră transparența drept o povară și nu o modalitate de a asigura buna guvernare și a implica cetățeanul în procesul de guvernare. Acestea încă sunt reticente față de organizațiile care solicită să participe în grupul de lucru pe achiziții pentru a asista la desfășurarea unei achiziții, ceea ce, de altfel este o încălcare a legii.

Ceea ce am constatat pe parcursul desfășurării activităților noastre atât cu

societatea civilă, cât și cu autoritățile publice și cele care reglementează domeniul achizițiilor publice, este că acestea încep să conștientizeze tot mai mult rolul de supraveghetor al societății civile ca un parteneriat care poate contribui la eficientizarea sistemului de achiziții și bunei guvernări locale.

COR.: Ce activități pot fi evidențiate în procesul de implementare de până acum a proiectului?

D. E.: Până acum am reușit să dezvoltăm un Program de Training complex pentru reprezentanții societății civile din diferite regiuni ale țării în domeniul monitorizării achizițiilor publice, prevăzut pentru perioada 26 septembrie – 16 noiembrie și cuprinde 13 sesiuni de training și 3 vizite de studiu la nivel local. Cei circa 20 de beneficiari ai programului sunt instruiți în aplicarea metodologiilor de monitorizare a achizițiilor, colectarea și analiza datelor pe achiziții, aplicarea instrumentelor inovative de identificare a neregulilor și ilegalităților, precum

și acțiuni de responsabilizare a autorităților publice pentru a desfășura achiziții transparente și eficiente.

În cadrul celor 12 sesiuni desfășurate până acum, participanții au fost familiarizați cu mecanismele de funcționare a sistemului de achiziții publice; cadrul instituțional și legal care reglementează sectorul; procesul de desfășurare a unei achiziții; mecanismul de soluționare a contestațiilor în achiziții, concurența pe piața achizițiilor publice. Ei au fost instruiți cum să aplice metodologia de monitorizare a achizițiilor recunoscută pe plan mondial - instrumentul „stegulețelor roșii”, care presupune identificarea indicatoarelor de alarmă la diferite etape ale procesului de achiziție și acțiuni pentru remedierea neregulilor și corupției.

Totodată, în scopul promovării bunelor practici locale și intensificării acțiunilor de monitorizare a achizițiilor la nivel local, au fost programate 3 vizite de studiu: la Rezina, Bălți și Cahul. În cadrul vizitei la Rezina din 8 noiembrie, autoritățile locale au prezentat instrumentele utilizate pentru asigurarea transparenței achizițiilor, iar ONG-urile și monitorii locali - rezultatele activităților de monitorizare și cum acestea au contribuit la îmbunătățirea guvernării locale.

În scopul creșterii transparenței achizițiilor, care, de altfel, are un impact major în prevenirea corupției, ne propunem să creăm un portal online de monitorizare a achizițiilor publice după cele mai bune practici europene. La fel, continuăm eforturile de educare a societății civile pentru ca aceasta să se implice activ în monitorizarea achizițiilor, iar autoritățile contractante să desfășoare achizițiile transparente și responsabil.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

Studiile la Academie - avansare în cariera profesională

S timată redacție a ziarului „Funcționarul Public”. Mă numesc **Tatiana VANICA**, sunt masterandă în anul II, studii cu frecvență redusă la programul Management. Am hotărât să vă scriu, fiind motivată de sesiunea de reper, pe care am avut-o în luna octombrie curent. Ne-a impresionat foarte mult faptul că în debutul sesiunii prim-prorectorul Academiei, Andrei GROZA, a anunțat despre totalurile concursului „Cel mai bun slogan”, dedicat aniversării a 25-a de la fondarea Academiei de Administrare Publică. Sloganurile câștigătoare – „Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac” al profesorului Tudor DELIU, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, și „25 de ani de investiții în viitorul țării” al masterandei Cristina PETROVA - redau pe deplin misiunea spe-

cifică a Academiei de Administrare Publică de a pregăti cadre înalt calificate pentru serviciul public al țării, ceea ce a făcut cu prisosință în acest pătrar de veac, fiind investiții seroase în viitorul țării.

Mă bucur mult că sunt parte din pleiada masteranzilor ce-și fac studiile în acest an jubiliar al Academiei. Și primul an, pe parcursul căruia am beneficiat de ore și prelegeri ținute de profesori de o înaltă reputație,

m-a convins că am făcut alegerea corectă pentru această instituție de elită, care îmi va oferi posibilități largi de a avansa în cariera mea profesională.

După absolvirea Universității de Stat din Moldova și fiind într-un serviciu public, am considerat necesar de a-mi dezvolta cunoștințele în acest domeniu, adică de a continua studiile, deja, la un nivel mai înalt și aceste oportunități mi le-a oferit Academia de Administrare Publică, despre care m-am informat detaliat. Conform specificului meu de lucru de funcționar la Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei”, am ales programul Management pentru o gestionare mai eficientă a sectorului pe care-l conduc. Este vorba de serviciul abonare și cunosc bine edițiile periodice ale Academiei – revista „Administrarea

Publică” și ziarul „Funcționarul Public”, optând mereu pentru creșterea numărului de abonați la aceste publicații periodice, care acum îmi sunt și mai aproape, le citesc pentru a mă informa mai detaliat despre evenimentele din cadrul Academiei, dar și a acumula cunoștințe suplimentare în domeniul pe care-l studiez. Și rezultatele practice nu s-au lăsat mult așteptate. Am fost promovată în funcția de șefă a Serviciului EMS, adică a poștei rapide din cadrul întreprinderii noastre.

Anul doi este pentru noi un an deosebit. În contextul aniversării a 25-a de la fondarea Academiei a fost anunțat un nou concurs, de eseuri, dedicate acestei date cu genericul „25 de ani de dedicație, devotament, și statornicie sunt cheia succesului Academiei”. A scrie un asemenea eseu înseamnă a reda esența instituției, rolul ei în dezvoltarea durabilă a țării.

S timată redacție! Mă numesc **Ion Cebotari**, sunt masterand, anul III, studii cu frecvență redusă la programul Managementul informațional în administrarea publică. Citesc ziarul „Funcționarul Public”, unde găsesc lucruri interesante și am hotărât să vă scriu și eu despre studiile la Academia de Administrare Publică. Eu activez în funcția de șef de pepinieră la Întreprinderea pentru silvicultură Soroca, dar am și o mică practică în administrarea publică, fiind timp de 4 ani consilier în consiliul local Șolcani. În această perioadă am participat la soluționarea mai multor probleme din viața satului. Una dintre cele mai sensibile, în opinia mea, o constituie informarea insuficientă a populației despre faptul cum ar trebui să se implice în soluționarea problemelor comunității.

Protecția mediului – o datorie sfântă a fiecăruia

De aceea am hotărât să fac studiile la Academie la programul *Managementul informațional în administrarea publică*. Fiindcă, astăzi, în era informațională, e imposibil să soluționezi anumite probleme fără a cunoaște tehnologiile informaționale.

O problemă acută la ziua de azi o constituie protecția mediului ambiant. Pe lângă serviciile abilitate cu aceste funcții, trebuie antrenați activ cetățenii, informându-i cum să se implice în protecția mediului. Anume din acest motiv mi-am ales ca temă a tezei de master „Impactul tehnologiilor informaționale în protecția mediului” (conducător științific – Florentin Paladi, doctor habilitat, profesor universitar la Universitatea de Stat din Moldova).

Am făcut un studiu referitor la utilizarea rețelelor de socializare, dar și mass-mediei locale, conlucrarea cu

autoritățile publice locale pentru informarea populației despre importanța protecției mediului. Am acumulat cunoștințe temeinice în domeniul tehnologiilor informaționale și utilizarea acestora în administrarea publică, care mă vor ajuta să contribui mai activ la apli-

carea măsurilor eficiente de protecție a mediului.

A rămas puțin timp. La începutul anului viitor vom susține tezele de master, vom absolvi Academia. O vom absolvi într-un an important al Academiei – aniversarea a 25-a de la fondarea sa, ceea ce va constitui o mândrie pentru promoția noastră. Studiile la Academie ne vor fi de un real folos în cariera noastră profesională, fapt pentru care suntem foarte recunoscători cadrelor didactice.

Dorim Academiei noi realizări în pregătirea cadrelor înalt calificate pentru serviciul public al țării.

Despre originea rumânească a etnonimelor britanic, bulgar, francez, german și irlandez

Andrei GROZA,
prim-prorector al
Academiei de
Administrare Publică,
doctor, conferențiar
universitar

Anterior, în alte expuneri, am vorbit despre rădăcinile rumânești ale mai multor etnonime. În continuare, foarte succint, vom încerca să demonstrăm că și etnonimele **britanic, bulgar, francez, german** și **irlandez** sunt tot de origine rumânească.

Așadar, etnonimul **britanic** își trage rădăcinile de la cuvântul rumânesc **brut**, cu sens de **dur, nemilos, crud** (în DEX-ul limbii române se afirmă greșit, precum că cuvântul **brut** este de origine latină, fiindcă acesta, în forma și sensul de mai sus, se întâlnește numai în limba rumână – n.n.).

Brut, așa era numele conducătorului grupului de luptători din Troia, care, după căderea acesteia, au urcat pe câteva corăbii și au navigat spre vest până au ajuns la niște insule pe care s-au așezat cu traiul și care, mai târziu, au fost numite **britanice**, iar locuitorii ei - **britanici**.

Etnonimul **bulgar** provine de la cuvântul **bulgăr** cu sens de bucată de pământ, cuvânt care, în forma de mai sus, se

întâlnește numai în limba rumână (DEX – ul limbii române, care spune că, practic, toate cuvintele rumânești au origini străine, de data aceasta, ne mai găsind nicio explicație cât de cât plauzibilă, afirmă că originea acestuia este necunoscută - n.n.).

Bulgăr/Bulgăre, așa era numit conducătorul unei comunități getice din teritoriile din nord-estul Mării Azov, care, în secolul al VII-lea, a venit și s-a așezat cu traiul printre confrății lor de pe malul drept al Dunării de Jos. Tot atunci, localnicii i-au numit pe noii veniți **bulgări/bulgari**, de la numele conducătorului lor.

Peste câteva sute de ani cea mai mare parte dintre geții bulgari, împreună cu mulți dintre acei ce locuiau acolo din timpuri mai vechi, au fost încreștinați prin intermediul limbii sclavine/slave, inventate de rumânii Chiril și Metodie, transformându-se astfel în slavi ca mulți alți rumâni din centrul Europei.

Mai târziu, în secolele XVIII – XIX, comunitatea slavizată, devenind majoritară în această regiune, își atribuie istoria localnicilor ca pe o istorie a ei - a bulgarilor slavi.

Francezii își trag numele de la cuvântul rumânesc **franc**, cu sens de persoană care vorbește și acționează deschis, neînfricat.

Franci, așa i-a numit împăratul Valentinian I (anii 364 - 375) pe membrii unei

comunități getice din nordul Mării Negre, pentru faptul că aceștia nu s-au temut și i-au înfruntat pe alani, care populau teritoriile din jurul Mării Azov (altă comunitate getică – n.n.), pricinuindu-le pierderi considerabile.

Francii se considerau tot descendenți din troieni (care, conform izvoarelor scrise, erau vorbitori de limbă rumână – n.n.). Strămoșii lor, în frunte cu Antenor, care însemna „nor înalt”, după căderea Troiei, s-au retras spre pământurile din nordul Mării Negre, unde, de-a lungul a sute de ani, au rămas liberi și nesubordonați nimănui.

După ce i-au biruit pe alani, fiind amenințați de confrății lor din Imperiul Roman, se retrag spre râul Rein unde, în scurt timp, fondează statul franc.

Etnonimul **german** provine de la cuvântul rumânesc **germănos (viermănos)**.

Germani, așa au fost numiți oamenii din regiunea

râului Rein de către romani în limba lor de toate zilele – în limba rumână (limba latină, fiind o limbă inventată, era utilizată doar ca limbă

oficială, rămânând a fi necunoscută de cea mai mare parte a populației – n.n.), pentru că aceștia erau numeroși, se înmulțeau foarte repede, ca viermii în fructe, rămânând a fi destul de periculoși pentru statul roman.

Irlandez, acest etnonim își trage rădăcinile de la cuvintele rumânești țara oierilor.

Astfel, normanzii (urmașii geto-dacilor din teritoriile din partea de est a Carpaților și nordul Mării Negre ajunși, în prima jumătate a secolului al IX-lea, pe insulele din Marea Baltică – n.n.), săvârșind mai multe incursiuni împotriva locuitorilor insulelor din nord-vestul Europei, au ajuns la niște insule populate de oameni care se ocupau cu oieritul, de unde și le-au numit insulele oierilor, țara oierilor, lucru confirmat de unii istorici din acea perioadă.

Această denumire de țară a oierilor (**Oierlanda**), transcrisă în limbile germano-scandinave, a devenit Irlanda (din cauză că în aceste limbi se pronunță foarte greu împreună trei vocale - o,i,e – n.n.), de unde a fost preluată mai târziu și în celelalte limbi.

Aici trebuie de menționat un lucru destul de interesant și anume: în limba irlandeză cuvântul oaie în forma rumânească nu există, iar cuvântul oier

este prezent în forma - aoire, ceea ce, în opinia noastră, denotă faptul că și acesta este un argument incontestabil în favoarea originii rumâne a denumirii **Irlanda** (și că normanzii vorbeau rumână – n.n.). Cuvântul rumânesc **oier**, în forme apropiate, se întâlnește doar în limbile **irlandeză (aoire)** și **arabă (airoaei)**.

O zi din minivacanța cu parfumul ei tomnatic va fi una, cu siguranță, specială și memorabilă, pentru elevii din satul Sofia, raionul Drochia, locul de baștină al acadmicianului Ion Tighineanu, prim-vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei. La sugestia savantului sofian, deținător al onorantului titlu de Cetățean de Onoare al localității, care venise în vizită în satul de baștină, unde a avut mai multe întâlniri cu elevii, 15 dintre cei mai buni la învățătură, din clasele a VIII-a și a IX-a, au făcut o excursie la Academia de Științe a Moldovei. Pe parcursul vizitei lor, elevii au avut onoarea de a fi însoțiți de personalitatea recunoscută ca savant notoriu atât în țară cât și peste hotarele ei și care e și mândria satului lor, Sofia, acad. Ion Tighineanu, care le-a și promis această excursie de vis.

Excursia a demarat cu vizita la Liceul AȘM, instituția, în care

Elevii în vizită la savanți

sunt promovate cunoștințele și capacitățile elevilor dotați din întreaga republică. Directorul Iurie Cristea le-a făcut copiilor turul instituției, le-a arătat cabinetele dotate cu utilaj nou și performant, sălile de clasă bine amenajate, biblioteca, căminul cu condiții foarte bune de trai, sala de sport dotată cu aparate moderne, cantina, unde alimentația se oferă gratis elevilor, acestea făcând dovada condițiilor educaționale

optime oferite pentru atingerea excelenței. Dar și pentru că Liceul AȘM promovează dezvoltarea multilaterală a tinerilor, directorul le-a spus oaspeților că aceștia sunt mereu implicați în diverse proiecte, concursuri, training-uri, dar și voluntariat. Gazda le-a mai spus că instituția este una în care este încurajată inițiativa elevilor și autoconducerea școlară, ceea ce le-a fost pe plac elevilor sofieni, dar și una în care se

dorește a pregăti viitori savanți, cercetători științifici, manageri. Liceul este vizitat în permanență de personalități notorii - scriitori, oameni politici, ambasadori, savanți, oameni de cultură.

Vizita a continuat la Universitatea AȘM, unde au fost ghidați de prorectorul Efim Chilari. Aici elevii au vizitat aulele de studii, sala polivalentă, mediатеca, căminul.

Ei au fost conduși de către acad. Ion Tighineanu și la Centrul Național de Studiu și Testare a Materialelor din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, unde au văzut pe viu unde și cum se nasc invențiile.

Cu siguranță, ziua 2 noiembrie 2017, va fi pentru elevii sofieni de neuitat. Aceasta va fi ziua, când au cunoscut miracolul despre ce poate fi știința.

Eugenia TOFAN,
Centrul media al AȘM

Inovație energetică în parteneriat public - privat

Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic (AITT) a acordat suport financiar pentru implementarea unui proiect de inovare și transfer tehnologic privind elaborarea și producerea cazanelor cu ardere eficientă „Arzător pentru arderea combustibilului solid”. Proiectul a fost implementat de către SRL „Goliat-Vita”, în parteneriat cu primăria orașului Comrat.

Necesitatea implementării proiectului a fost motivată de nivelul scăzut al dezvoltării industriale a țării noastre, ceea ce nu permite utilizarea pe scară largă a echipamentelor de încălzire cu randament sporit, importul instalațiilor străine fiind foarte costisitor. Astăzi, mulți dintre agenții economici nu au posibilități să achiziționeze astfel de echipamente din cauza costurilor ridicate (chiar și echipamentele fabricate în China și Rusia sunt minimum cu 100% mai costisitoare decât utilajul propus în cadrul proiectului). Actualmente, în Republica Moldova nu există echipamente

sau tehnologii similare, costurile fiind motivul principal al lipsei acestora. Cea mai rentabilă soluție constă în elaborarea și producerea echipamentului în țară pentru utilizarea eficientă a deșeurilor lemnoase provenite în urma procesului de producere a mobilierului, care să fie accesibile pe piața internă.

Analiza comparativă a cazanelor propuse pe piață de producătorii străini a demonstrat că se furnizează o cantitate mare de agent în cazanul cu un volum mare al camerei de ardere, care în timpul arderii nu permite crearea unei temperaturi înalte, chiar dacă materialul este utilizat cu o umiditate de până la 18 %. La o tempera-

tură ridicată agentul nu poate arde complet, având în vedere faptul că volumul interiorului cazanului este foarte mare și temperatura se răspândește rapid într-o măsură mai mare și nu depășește 300-600 °C, ceea ce nu este suficient pentru arderea calitativă a agentului cu o umiditate peste 30 %. Monoxidul de carbon este ars la o temperatură peste 700 °C, care este componenta principală a fumului de lemn.

Inovația proiectului constă în depunerea automată a agentului până la 30-50 % umiditate în arzătorul special din interiorul cazanului, în doze mici. Prin alimentarea cu aer din exterior și volumul mic al arzătorului, temperatura crește la 1000 °C și mai mult, la care ard toate componentele agentului. Din al doilea bucur se poate alimenta cu praf de lemn, atunci când agentul (așchiile) sunt foarte umede.

Proiectul a fost implementat în mai multe etape: cercetarea și testarea prototipurilor

și exploatarea echipamentelor componente ale liniei tehnologice destinate prelucrării lemnului; producerea unui set de echipamente pentru utilizarea eficientă a deșeurilor din lemn; producerea echipamentelor de încălzire (cazane de 100 kW, care se alimentează cu deșeurile provenite de la prelucrarea lemnului), specializate în arderea rumegușului și a fracțiilor de lemn; promovarea/comercializarea produsului final pe piața de desfacere a Republicii Moldova.

Proiectul „Arzător pentru arderea combustibilului solid” a fost premiat cu medalia de argint în cadrul Expoziției Internaționale „EuroInvent” Iași, România.

Cazanele produse au fost instalate în grădinițele și în instituțiile publice din localitățile UTA Găgăuzia.

Vadim IAȚCHEVICI,
șef Secție transfer
tehnologic AITT

Primar ales la vârsta de 93 de ani

Un veteran al celui de-al Doilea Război Mondial, în vârstă de 93 de ani, este noul primar al orașului Tinton Falls din New Jersey, Statele Unite ale Americii. Bărbatul a câștigat alegerile locale în fața actualului edil.

„Sunt noul primar din Tinton Falls. Ce zici de asta? Îți vine să crezi?”, a declarat Vito Perillo, proaspătul primar din Tinton Falls.

Nimănui nu îi vine să creadă că Vito Perillo a fost votat de 53 la sută dintre cei 17.800 de locuitori ai orașului. Fiica lui spune că el nu se simte ca la 93 de ani și că nici nu se comportă ca un om de 93 de ani.

Vito Perillo a decis să intre în cursă după ce municipalitatea a pierdut procesele de hărțuire

panie de unul singur și că a tocit 2 perechi de pantofi mergând din ușa în ușa pe la casele alegătorilor.

„Nu credeam că am avea o șansă”, a declarat Perillo pentru NJ.com. Mi-au spus mulți oameni că Gerald Turning, contracandidatul său, avea o mulțime de legături, el era bine cunoscut, fanii lui erau membrii consiliului orașenesc. Aveam un drum dur, dar m-am gândit să merg hotărât pe acest drum”.

Perillo, al cărui slogan a fost „Un primar cu prudență fiscală cu normă întreagă”, a pornit pe platforma transparenței și a micșorat rata impozitului municipal. El a ajuns să-l bată

transparența, răspunderea și împuternicirea comunității și nu pot să aștept să încep să muncesc pentru binele tuturor locuitorilor acestui oraș!”

În timp ce Perillo ar putea fi surprins că a câștigat, familia lui era de altă părere. „Nu m-am îndoit niciodată de realizările sale”, a declarat nepotul lui Perillo, Mike Perillo-Gentile. „El a fost întotdeauna un luptător și un câștigător. Nu mă surprinde că a câștigat și sunt foarte emoționat. Bu-

nicul are un crez: când vrea să facă ceva, o face.”

Amintindu-și de anii demult trecut, o nepoată a lui Perillo a mărturisit că bunicul ei întotdeauna a făcut tot ce putea pentru a-și asigura familia în timp ce lucra ca inginer. „Și-a împlinit un vis pe care îl avea mereu”, a spus ea.

După ce a câștigat alegerile locale, cel mai vârstnic primar din istoria Statelor Unite, Vito Perillo, a ajuns vedetă în toată țara.

intentate de 2 polițiști și a fost nevoită să plătească peste un milion de dolari.

Veteranul s-a hotărât să candideze ca să facă ordine în administrație. El le-a declarat reporterilor că și-a făcut cam-

Turning cu peste 300 de voturi.

„În seara aceasta am făcut primul pas în crearea unei forme noi de guvernare în Tinton Falls, a scris el pe Facebook după ce a câștigat marele său premiu. În seara asta a câștigat

Colectivul Academiei de Administrare Publice exprimă sincere condoleanțe colaboratorilor Direcției generale logistică, Anna și Igor Maramura, în legătură cu decesul soțului și al tatălui

Ion MARAMURA.

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu cei dreapți.

Abonarea 2018

Continuă abonarea pentru anul 2018 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei.

Ziarul „Funcționarul public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; 1 an - 156.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADÎCA - șef Secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Mihai MANEA - redactor

Sergiu CARCEA - designer

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.

Dat la tipar 14.11.2017

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicația a Academiei de Administrare Publică.